

"שור או כשב" — יש למעט מ"או" פרט לח-ב לכלאיים בן רחל ותייש שפסול לקרבן.

"או עז" — פרט לנדמה, והוא דבר שאביו ואמו מאותו מיץ. והוא דומה למין אחר (353).

"כי יולד" — פרט ליוצא דופן (354) שחתכו את הרחם של אמו והוציאוהו דרך שם ולא נולד כדרכו.

"שבעת ימים" — מפשוטו של מקרא לומדים פרט למחוסר זמן של שמונה ימים שפסול.

"תחת אמו" — פרט ליתום (355) שאמו מתה.

"עך שתפרכס" שמשמעו חומרא, ומוכח שהזינוק הוא הקל שבפירכוסים, ואם אפילו הוא מועיל בתחילת השחיטה, כל שכן שהפירכוסים האחרים מועילים בתחילת השחיטה, ונשאר רב נחמן בר יצחק.

רבא אמר: פירכוס שאמרו בסוף שחיטה, ואין להביא ראיה מדברי רבי שמעון במשנה (352).

אמר רבא: מנא אמינא לה?

דתניא בתורת כהנים: כתוב בתורה "שור או כשב או עז כי יולד, והיה שבעת ימים תחת אמו" [ויקרא כב כז] יש ללמוד מפסוק זה כמה פסולי הקרבה.

והמהר"י קורקוס מסביר את הרמב"ם בשתי דרכים:

א. כל נדמה פסול משום בעל מום, ואף על פי כן לולא שהיתה לנו דרשה על כך, לא היינו דנים אותו כבעל מום.

ב. נדמה שדומה לגמרי למין האחר פסול משום כלאים שהרי כשב ועז מעורבים בו, אמו רחל וצורתו עז, ומום אין בו, ונדמה שיש לו מקצת סימני עז ומקצת סימני כשב הוא בעל מום.

ועיין שם בכסף משנה ובמשנה למלך.

354. תוספות אומרים, שלא לומדים ממשמעות לשון לידה למעט יוצא דופן, אלא לומדים גזירה שוה לידה לידה מבכור. תוס' ד"ה כי.

355. הרמב"ם העתיק את הדרשה "תחת אמו, פרט ליתום" [פ"ג מאיסורי מזבח ה"ד] ובאותו פרק מנה הרמב"ם ארבע עשרה אסורים למזבח ולא מנה את היתום. [שם ה"א]. והקשה עליו הראב"ד מדוע השמיט יתום? ומתרץ הרדב"ז, שהדרשה מלמדת שיתום

שלא כתוב אקשי בה אבוברם, מפני שאבוברם לא היה מוכר לאמוראים אלא היו מכירים את בנו שהיה מכונה בר אבוברם, ועשו את הבן סימן לאביו. רש"י.

352. תוספות מבארים, שלדעת רבא ראית רב נחמן בר יצחק אינה ראיה. כי באמת הזינוק צריך להיות בסוף השחיטה, אבל אין לחשוש שהיה זינוק בתחילת השחיטה כי אין הוא רגיל להיות אז. תוד"ה רבא.

והרשב"א אומר, שרבא מפרש במשנה "מצא כתלים מלאים דם" שמצא את כתלי הבית מלאים דם, ורבא מעמיד את המשנה באופן שהתקרב לכתלים בסוף השחיטה, ויודע שהיה זינוק בסוף השחיטה.

353. כתב הרמב"ם: "הנדמה אף על פי שאינו כלאים הרי הוא פסול למזבח. כיצד, רחל שילדה כמין עז ועז שילדה כמין כשב, אף על פי שיש בו מקצת סימנים הואיל והוא דומה למין אחר פסול כבעל מום קבוע שאין לך מום גדול מן השנוי". [פ"ג מאיסורי מזבח ה"ה].

ועדיין יש לברר, האם יתום שהתורה פוסלת הוא כשמתה אמו באמצע הלידה, אבל כשמתה בסופה, כשר, או שאפילו אם מתה בסוף הלידה פסלה התורה את הולד?

ואומר רבא: **אי אמרת בשלמא** ש"תחת אמו מלמד **דבעינן חיותא בסוף לידה** (357) וקצת אחריה כדי להכשיר הולד להקרבה, **היינו דאיצטריך קרא למעוטי** כשמתה בסוף הלידה. (358) לפי שאין לנו מקור אחר לפסול בזה.

אלא אי אמרת, לא בעינן חיותא בסוף לידה, והתורה פסלה רק כשמתה האם באמצע הלידה, יקשה עדיין **למה ליה למעט יתום מפסוק מיוחד,** הלוא **מ"כי יולד** — פרט ליוצא דופן **נפקא,** ואפילו אם יצא דרך המקום שיוצא הולד בלידה רגילה, אין לזה חשיבות אחר מיתת האם.

רבא לומד מכאן שכשם שצריך שתהיה האם

ומברר רבא: **האי "יתום", היכי דמי?** [מתי מתה אמו של יתום זה?] [מת]

אילימא דילידתיה אמייה והדר מתה? [שמתה אמו אחר הלידה?] וכי צריך שלעולם תיחי ותיזיל, וכל בהמה שאמה לא בעולם היא פסולה להקרבה! ואף שהיה אפשר לומר שצריך שהאם תחיה עד היום השמיני, אמנם יש לנו דרשה בתורת כהנים שאין צורך גם בכך (356).

אלא נאמר שיתום הוא דמתה אמו לפני הלידה **והדר ילדותיה** על ידי שחתכו את הרחם והוציאו את הולד, אין לומר גם כך, שהרי הוא יוצא דופן, ופסול זה **מ"כי יולד" נפקא לן!**

אלא פשיטא שפסול יתום הוא כאשר זה **פירש למיתה וזה פירש לחיים,** ובלידה מתה האם.

בתורת כהנים שאותו הגמרא מביאה, ולדעתו לומדים מ"עם אמו", פרט ליתום, ולדעת תנא קמא לומדים מ"תחת אמו" פרט ליתום! והרמב"ן אומר, שלדעת התנא קמא לשון "תחת אמו" משמע שיהיה תחתיה שעה אחת, ואילו היתה צריכה לחיות שבעת ימים, היה צריך להיות כתוב בשני המקומות "עם אמו".

357. סוף לידה הוא כאשר רוב הולד יצא כמבואר בפרק בהמה המקשה. תורת חיים ד"ה פרכוס.

ובמשנה בפרק בהמה המקשה מבואר שאף אם הוציא העובר את ראשו הרי הוא כילוד. [לקמן סח א].

358. תוספות אומרים, שלפי ההלכה שאי אפשר

הוא בכלל יוצא דופן, ויש שני סוגים של יוצא דופן. [שם ה"ה]. ועיין בהערה 358 תירוצי המהר"י קורקוס.

והאבן האזל מחדש שיתום אינו פסול להקרבה, וכל דין היתום הוא רק שאסור להקדישו [שם ה"א ד"ה לכן נראה דהרמב"ם].

356. רבי יוסי הגלילי דורש בספרא: בפסוק אחד כתוב "שבעת ימים יהיה עם אמו" משמע שאמו תחיה שבעת ימים, ובפסוק אחד כתוב "והיה שבעת ימים תחת אמו" משמע שיהיה במקומה של אמו ואפילו אם מתה אמו בזמן הלידה הוא כשר. לכן יש להכריע ביניהם ולומר שצריך שיהיה עם אמו שעה אחת. רש"י.

והרמב"ן כתב, שאין מקום להביא את דברי רבי יוסי הגלילי, כי הוא חולק על התנא קמא

אמר רבא: הלכתא כי הא מתניתא: בהמה מסוכנת שפשטה ידה ולא החזירה — פסולה, משום שדרכה לעשות כן בהוצאת נפש.

במה דברים אמורים: ביד, אבל ברגל בין פשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה —

חיה בגמר לידה, כך צריך שתהיה הבהמה חיה בגמר שחיטה, ועיין תוספת ביאור בהערה (359).

ומוסיף רבא עוד דין בדיני מסוכנת.

יתום שמתה אמו בסוף הלידה, ומדובר שהבהמה הולידה מכחה, שבלאו הכי הולד הוא יוצא דופן, ואחר כך מיד מתה. ולא היה לה חיות שעה אחת אחרי הלידה. [חזו"א יור"ד סימן ג' אות ה'].

וכנראה לא התכוין החזון איש לומר שכך הוא פירוש רש"י, שהרי כך היא לשונו של רש"י, "אלא שמע מינה, כל מילתא דבעו בה רבנן חיותא, בעינן שיהא חיות בגמר דילה".

והתבואות שור מפרש, שרבא בא להוכיח שצריך שיהיה פרכוס אחרי השחיטה ולא מספיק פרכוס בסוף השחיטה, ורבא מוכיח שבכל מקום שצריך שתהיה חיות בזמן מעשה מסוים, צריך שתמשך החיות אחרי אותו מעשה, ולא די שתמשך החיות עד סופו, וכמו שהתורה הצריכה שתהיה לבהמה חיים אחרי הלידה, כך צריך שתהיה לבהמה חיים אחרי השחיטה [תבו"ש סימן י"ז ס"ק א'].

אך תמה הגדול ממניסק [בקונטרס יתרון האור על המשניות בכורות פ"ט מ"ד],

אילו היה צריך שתהיה חיות בגמר הלידה מאותו טעם שצריך חיות בזמן הלידה, היה אפשר להביא ראיה מלידה לשחיטה. אבל באמת דין החיות בגמר הלידה הוא משום פסול יתום, ודין החיות בזמן הלידה הוא משום פסול יוצא דופן! ולכן הוא מבאר, שפשוט לו לרבא מסברא שאין היתום פסול מצד עצמו אלא שהתורה חידשה שהוא בכלל יוצא דופן. והוא מביא את דברי הרדב"ז שהבאנו בהערה 355, אך הוא דוחה גם דרך זו.

לצמצם ולדעת שהלידה היתה בדיוק בזמן המיתה, וגם לולא היה פסול יתום היינו פוסלים את הקרבן מספק יוצא דופן, נצטרך להדחק ולומר שהפסוק מלמד שאם יבוא אליהו ויאמר שהלידה היתה עם המיתה הולד פסול. תוס' ד"ה אלא זה.

והמהר"י קורקוס מיישב את הרמב"ם שלא מנה את היתום בין פסולי ההקרבה, [עייין בהערה 355] על פי דברי התוספות הללו, שאין נפקא מינה לדינא בפסול היתום אלא לאם יבוא אליהו. [פ"ג מאיסורי מזבח הי"א].

ועיין בהערה 68 שם הבאנו שיש מבעלי התוספות הסוברים שאם לפי ראות העין הדבר שוה, ומאחר שאי אפשר לצמצם יש לנו שלש אפשרויות, ולפי רובם יש לדון את הדבר להיתר, אנו דנים אותו להיתר.

לפי דעה זו, לולא פסלה התורה את היתום, היינו מכשירים אותו מפני שאם נולד אחרי המיתה הוא כשר, ואם נולד בזמן המיתה הוא כשר.

359. צריך ביאור מה בא רבא להוכיח מדין יתום על פרכוס, והרי אין ספק בכך שצריך שתהיה הבהמה עד סוף השחיטה, והאומרים שמועיל פרכוס בתחילת השחיטה, סוברים שיש בזה ראיה שהיתה הבהמה חיה בסוף השחיטה!?

ראש יוסף. והחזון איש מפרש, שרבא מוכיח שאפשר הדבר שהבהמה תפעל פעולה בכח חיותה ומיד תמות, ולכן צריך פרכוס בסוף שחיטה ולא באמצעה. וההוכחה היא מזה שהתורה פוסלת

כשרה, כי אין דרכה לפשוט בהוצאת נפש אלא יד ולא רגל.

ידה ולא החזירה — פפולה, שאינה אלא הוצאת נפש.

במה דברים אמורים: בדיקה, אבל בגסה, בין ביד בין ברגל, בין פשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה — כשרה.

ויש לדייק ממנה: "יד", אין. רגל לא.

דיקה, אין. גסה לא.

ועוף שהוא חלש מבהמה וקשה לו יותר לפרכס⁽³⁶⁰⁾, אפילו לא רפרף [עשה תנועה קטנה] אלא גפו⁽³⁶¹⁾ ולא כשכש אלא זנבו,⁽³⁶²⁾ הרי זה פירכוס.

ומתריצין: דין עוף איצטריכא ליה, דלא תנן.

מתניתין:

ומקשינן: מאי קא משמע לך רבא בזה שקבע הלכה כברייתא זו? והרי כולחו הלכותיה תננהי במשנתנו, ובודאי שהלכה כסתם משנה, והמשנה אומרת: בהמה דקה שפשטה

השוהט בהמה של עובד כוכבים לצורך עובד כוכבים — שחיטתו כשרה⁽³⁶³⁾. ורבי אליעזר פופל ואוסר את הבשר בהנאה⁽³⁶⁴⁾ כדין תקרובת עבודה זרה⁽³⁶⁵⁾, מפני

360. כל בו סימן קט.

361. הרי"ף גורס "עינו".

362. כתב הרמב"ן, שאין ללמוד מכאן שכשכוש זנב מועיל רק בעוף ולא בבהמה, ובודאי שמועיל כשכוש זנב בבהמה כנזכר במשנה, והברייתא מחדשת שאפילו בעוף שעושה כשכוש זנב בקלות מועיל כשכוש.

והרמב"ם לא הביא להלכה כשכוש זנב בבהמה. [פ"ד ממאכלותו אסורות הי"ד].

ועיין שם במגיד משנה ובכסף משנה.

363. מדוע לא כתוב במשנה, שוחטים לעובד כוכבים?

הרמב"ן מפרש שני פירושים.

א. לכתחילה אין לשחוט לעובד כוכבים, כי לפי הפירוש הראשון בגמרא, שלחנא קמא, מן הסתם אין העכו"ם מחשב לעבודה זרה, מכל מקום לכתחילה יש לחשוש לכך, ולפי הפירוש השני בגמרא שלחנא קמא אפילו אם שמענו שחשב העכו"ם לעבודה זרה — אינו אוסר,

מכל מקום לכתחילה אין להתיר לשחוט לעכו"ם ולאכול, שמא יבוא לאכול משחיטה שחשב עליה השוחט לעבודה זרה.

ב. מותר לכתחילה לשחוט בהמה של עכו"ם על מנת לאכול ממנה, ואילו היתה המשנה אומרת, שוחטים לעכו"ם, היה משמע שכל ההיתר הוא רק לשחוט לצורך אכילת העכו"ם, ואין חוששים משום "לפני עור" אם העכו"ם יתכוין לעבודה זרה, אבל לא התירה המשנה לאכול את הבשר.

364. המשנה לקמן נוקטת בדין מסוים לשון "פסול" ומדייקת הגמרא מלשון זה שהבשר אסור באכילה ולא בהנאה. [לקמן מ א].

וכתבו התוספות, שאף על פי שרבי אליעזר אוסר בהנאה, נקט רבי אליעזר לשון פסול אגב שהתנא קמא נקט לשון כשרות. [תוד"ה פסולה].

365. תקרובת עבודה זרה אסורה בהנאה.

לדעת הרמב"ם לוקים על הנאה מתקרובת משום "לא תביא תועבה אל ביתך". [פ"ז מעבודה זרה ה"ב].

שהמחשבה שחושב הבעלים שתהיה השחיטה לשם עבודה זרה אוסרת את הבשר.

אמר רבי אליעזר: אפילו בהמת עכו"ם ששחטה ישראל בשביל שיאכל ישראל את הבשר, וישאר לאכול⁽³⁶⁶⁾ לעובד כוכבים רק מחצר כבד⁽³⁶⁷⁾ (יותרת הכבד) שלה — פסולה, ואף אם לא שמענו את העכו"ם אומר שהשחיטה היא לשם עבודה זרה, מפני

שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודה כוכבים.

אמר רבי יוסי: אפילו אם שמענו את בעל הבהמה העכו"ם מכוין לשם עבודה זרה — אין בכך כלום, וקל וחומר הדברים שמחשבת הבעלים לא אוסרת. זמה במקום שהמחשבה פוסלת דהיינו מחשבת פיגול⁽³⁶⁸⁾ במוקדשין, בכל זאת אין הבעלים מפגלים, שהרי התורה

הרמב"ן בספר המצוות חולק וסובר שלא זו אמור בעבודה זרה עצמה ולא בתקרובתה.

ואומר הרמב"ן, שהאיסור מהתורה הוא מהפסוק "פן תכרות ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחו". ויתכן שלוקים על התקרובת מפני שיש לפרש את הפסוק כך: פן תכרות ברית ליושב הארץ ופן יקרא לך ואכלת מזבחו, ולשון "פן" הוא לאו. [ספר המצוות לא תעשה קצ"ד].

הגמרא במסכת עבודה זרה דורשת איסור הנאה מתקרובת עבודה זרה מהפסוק בתהילים "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים" מה מת אסור בהנאה אף זבח אסור בהנאה. [ע"ז כט ב]. והקשה הרע"א, לדעת הרמב"ם למה הגמרא צריכה ללמוד איסור הנאה מתקרובת מפסוק בתהילים, והלא מקור האיסור מפסוק בתורה! [רע"א ברמב"ם מהדורת פרנקל].

והחזון איש מיישב, שאחרי שלומדים מהפסוק בתהילים שיש איסור הנאה מתקרובת עבודה זרה, התגלה שהפסוק בתורה מדבר גם על תקרובת, ולא רק על העבודה זרה עצמה. [חזו"א יור"ד סי' נ"ו אות א'].³⁶⁶

ועיין תוספות בבא קמא ע"ב ע"ב ד"ה דאי שנסתפקו אם תקרובת עבודה זרה אסורה מדאורייתא או מדרבנן.

³⁶⁶ היה מקום לפרש שהבהמה כלה של העכו"ם, אלא שמרשה לישראל לאכול ממנה

חוץ מחצר כבד.

אבל רש"י לקמן אומר, שכל הבהמה שייכת לישראל כי העכו"ם נתן לו אותה חוץ מחצר כבד. [לקמן מ"ט ב ד"ה לרבי אליעזר]. ומשמע מהמשנה שיכול הבעלים הגוי לאסור את כל הבהמה מפני החלק שיש לו בה.

³⁶⁷ לדעת רבי אליעזר, כל שיש לעכו"ם חלק בבשר — נאסר הבשר כולו, ולא נקטה המשנה בדוקא יותרת הכבד מפני שהיא עולה על גבי המזבח. [תור"ה מחצר].

והתפארת יעקב מסתפק, שמא רק אם יש לנכרי חלק הנצרך לבהמה ובלעדיו תהיה טרפה, אז יכול הנכרי לאסור את כל הבהמה, אבל אם יש לו כזית בשר שאם ינטל מהבהמה — לא תהיה טרפה, אין הוא אוסר.

ולפי צד זה מפרש התפארת יעקב, שנקטה המשנה חצר כבד, ללמד שאף על פי שחסרון החצר כבד לא מטריף את הבהמה מצד עצמו אלא מחמת שסוף הכבד לינטל, בכל זאת אם יש לגוי חלק בו — נאסרת הבהמה.

³⁶⁸ דעת רש"י ותוספות בכמה מקומות היא שמחשבת פיגול היא דוקא בדיבור שמוציא מפיו את מחשבתו. [עייין רש"י מנחות ב ע"ב ד"ה מחשבה דלא מינכרא, ותוס' ב"מ מ"ג ע"ב ד"ה החושב, ותוס' פסחים ס"ג ע"א ד"ה רבי מאיר].

והתוספות בסוגיתנו מסופקים אם פיגול הוא

מה ההבדל בין דעת תנא קמא לדעת רבי יוסי.

הני תנאי אית להו דרבי אליעזר ברבי יוסי.
[תנא קמא ורבי אליעזר סוברים כרבי אליעזר ברבי יוסי] החולק על רבי יוסי שבמשנתנו הסובר שהבעלים לא מפגלים.

ומייתנין ברייתא דתנאי: **אמר רבי אליעזר ברבי יוסי: שמעתי מרבתי שהבעלים מפגלין**⁽³⁶⁹⁾ מפני שגם הבעלים נקרא "מקריב"⁽³⁷⁰⁾.

ומסבירינן לפלוגתא דתנאי: לכולי עלמא יש ללמוד מחשבת עבודה זרה ממחשבת פיגול, מיהו תנא קמא סבר: **אי שמעיניה לעובד כוכבים דחשיב לעבודה זרה — אין נאסר הברש, אי לא שמענוהו לא, כי פתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים — לא אמרינן**⁽³⁷¹⁾.

אמרה בפייגול "המקריב אותו לא יחשב" [ויקרא ז' י"ח] מלמד שאין הכל הולך אלא אחר העובד, מקום שאין מחשבה פוסלת דהיינו בחולין, אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט.

דברי רבי יוסי שבחולין מחשבה לא פוסלת לא מובנים, שהרי אנו דנים על מחשבת עבודה זרה שהיא פוסלת בחולין!

הגמרא מפרשת שבמקום מסוים מחשבת עבודה זרה של השוחט אינה אוסרת, ובאותו מקום מחשבת פיגול פוסלת.

גמרא:

במשנתנו יש שלש דעות, רבי אליעזר אוסר את הבהמה משום זבחי מתים, ותנא קמא ורבי יוסי מכשירים. הגמרא באה להסביר

עיינ בשדי חמד כרך ד' ערך מחשבה דקדשים שהביא הרבה תירוצים על הקושיא מגדולי דורו. והגאון ר' שלמה הכהן מוילנא תירץ שהבעלים מפגלים רק בקרבן שנאכל על ידם, ויכול הוא לחשוב שיאכלנו שלא בזמנו, אבל בקרבן שלא נאכל לבעלים אין מקום למחשבה שחושב שהכהן יאכל את הקרבן שלא בזמנו.

370. רבי אליעזר ברבי יוסי לומד מהפסוק "והקריב המקריב קרבנו" [במדבר ט"ו ד'] משמע שמי שהקרבן שלו נקרא מקריב, והוא בכלל מה שנאמר בפייגול "המקריב אותו לא יחשב" [זבחים מ"ז א].

371. יש לדקדק מלשון הגמרא, שלדעת תנא קמא, הדבר מוטל בספק אם העכו"ם חשב שהשחיטה היא לעבודה זרה או לא ותולין להקל

בדיבור או במחשבה. [ל"ט ע"א תוד"ה אלא] המשנה למלך אומר שנראה מדעת הרמב"ם שמחשבה הפוסלת בקדשים פוסלת אפילו בלי הוצאה בפה. [פיי"ג מפסולי המוקדשים ה"א].

ולענין מחשבת עבודה זרה כתב התבואות שור, שדינה שוה לפיגול, אם פיגול אוסר במחשבה אף מחשבת עבודה זרה אוסרת במחשבה, ואם פיגול אינו אוסר אלא בדיבור אף מחשבת עבודה זרה כן.

ומכל מקום, כתב התבואות שור שלדעת רבי אליעזר, העכו"ם אוסר אף במחשבה, שכיון שסתם מחשבתו לעבודה זרה, נחשב הדבר כדיבור. [תבו"ש סי' ד' ס"ק ב'].
369. ישנה קושיא מפורסמת, אם הבעלים מפגלים, יכולה כל סוטה לפגל במנחה שלה, והמים לא יבדקו אותה!

ורבי אליעזר סבר: אף על גב דלא שמעיניה דחשיב לעבודת כוכבים — הבשר אסור, כי סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים — אמרינן.

ואתא רבי יוסי למימר: אף על גב דשמעיניה דחשיב — הבשר מותר, כמו בפגיגול שאין הבעלים מפגלים, כי זה מחשב על העבודה וזה עובד ותהיה העבודה פסולה — לא אמרינן⁽³⁷²⁾.

איכא דאמרי: אפילו⁽³⁷³⁾ בדשמעיניה דחשיב פליגי תנא קמא ורבי אליעזר, ואף על פי ששניהם סוברים כרבי אליעזר ברבי יוסי שהבעלים מפגלים.

תנא קמא סבר: כי אמרינן [זה שאנו אומרים] שיהיה זה מחשב על העבודה וזה עובד את העבודה והיא פסולה, הני מילי בעבודת פנים החמורה אבל בחוץ לא, כי חוץ מפנים לא ילפינן כמו שבכל מקום אין לומדים חולין מקדשים.

לט-א

ואתא רבי אליעזר למימר: ילפינן חוץ מפנים, שהרי התורה מחייבת עובד עבודת כוכבים שעושה עבודת הראויות למקום אפילו כשאין דרך עבודת כוכבים בכך, לכן גם לענין המחשבה יש ללמוד עובד עבודת כוכבים מעבודת פנים⁽³⁷⁴⁾.

ואתא רבי יוסי למימר: אפילו בפנים נמי, זה מחשב וזה עובד לא אמרינן.

אתמר: השוהט את הבהמה ולא התכוין שתהיה שחיטה זו עבודה לעבודת כוכבים, אלא שחטה לעצמו על מנת לזרוק דמה לעבודת כוכבים, ולהקטיר [או להקטיר] חלב לעבודת כוכבים.

רבי יוחנן אמר: פסולה⁽³⁷⁵⁾ ואסורה הבהמה בהנאה, אפילו אם לבסוף לא נזרק הדם ולא הוקטר החלב לעבודה זרה.

רבי שמעון בן לקיש אמר: מותרת⁽³⁷⁶⁾.

כשמענו, שהרי רבי אליעזר אסר במפורש אפילו כשלא שמענו, שהרי הוא אומר "סתם מחשבת עכו"ם לעבודת כוכבים".

374. רש"י במסכת זבחים מ"ז א ד"ה בעבודת כוכבים.

375. רש"י גורס פסולה ומפרש שהיא אסורה בהנאה.

והרמב"ן אומר, שהגירסא הנכונה היא "אסורה" כי לפי רבי יוחנן אין פסול בשחיטה עצמה אלא שהבהמה אסורה באיסור עבודה זרה.

376. הגמרא במסכת סנהדרין אומרת, שריש לקיש מודה שהשוהט על מנת לזרוק לעבודה

משום חזקת ההיתר של הבהמה, שהרי הגמרא לא אומרת סתם מחשבת עכו"ם לאו לעבודה זרה אלא "סתם מחשבת עכו"ם לעבודת כוכבים — לא אמרינן" [תפארת יעקב].

372. רבי יוסי לא אמר את הקל וחומר כדי להוכיח את דעתו לחולקים עליו, שהרי חכמים סוברים שאף בפגיגול אין הכל הולך אחר העובד, אלא רבי יוסי אמר שלשיטתו יש ללמד מקל וחומר שאין הבעלים אוסרים, ויש מקומות בש"ס שמצאנו כעין זה. [רשב"א].

373. בפירוש רש"י נמצאת המילה "אפילו" בלשון הגמרא.

והדבר פשוט שהמחלוקת היא אפילו כשמענו שחושב לעבודה זרה ולא רק